

BIURO STUDIÓW I PROJEKTÓW
ROZWOJU ROLNICTWA „BIPROZET”
DYREKCJA: 00-519 WARSZAWA, UL. WSPÓLNA 30

PRACOWNIA: rolnicze Wrocławiu

50-104 Wrocław, ul. Zapłotna 4

OPRACOWANIE

Zwiazanie sazonu ogrodowo-parkowych
woj. walsbrzyckiego

Gminie Świdnica

MIEJSCOWOŚĆ

Intonia Dolna

WOJEWÓDZTWO

Walsbrzycki

ZLECENIODAWCA

Urz. Wojew. Rybn. Kultury i Sportu
Wojew. Konsorzjum Rolników w Walsbrzycku

NR EGZ.

NR UMOWY

5/A-2/85

BRANŻA

5865

ARCHIWUM
OŚRODEK OCHRONY
ZABYTKOWEGO KRAJOBRAZU
Szwoleżerów 9 tel. 621 62 41 w. 244

Nr inw. 5865

~~BIBLIOTEKA~~

~~oprac. i konserwacji Zuzi~~

~~odp.~~

~~Nr inw. 5865~~

~~ul. Szwoleżerów Nr 9~~

~~tel. 22-61-78~~

NALIZA I OCENA WARTOŚCI ZABYTKOWYCH ZAŁOŻEŃ ZIELENI

<p>Park, ogród, aleja, zieleń towarzysząca</p> <p>Rodzaj parku/ogrodu: klasztorny, zamkowy, pałacowy, dworski, miejski</p> <p>Czas powstania: XIX/XS II</p> <p>Forma stylowa:</p> <p>Wielkość: 2,60 ha</p>	<p>Nazwa: LITOMIA POLNA</p> <p>Adres: gm. Świdnica</p> <p>Województwo: Lubuskie</p> <p>Użytkownicy: Roln. Spółd. Produk.</p>
---	--

K R Y T E R I A		0 zły	1 mierny	2 db	3 b. db	4	
A	I.	Stopień przetrwania elementów dawnego układu przestrzennego					
	Wartości zabytkowe	1. Osie i ciągi kompozycji (relacja z architekturą)	+				
		2. Układ dróg		+			
		3. Stopień przetrwania starodrzewia		+			
		4. Układ wodny i pierw. ukształt. terenu			+		
		5. Zachowanie dawnych elementów architektury i malej architektury		+			
	II.	Wartość układu przestrzennego					
		1. Jednorodność stylu całego układu lub wysoka czytelność nawarstwień stylowych	+				
		2. Wartość historyczna układu (dawność)		+			
		3. Wartość obiektów architektury		+			
		4. Reprezentatywność lub unikalność w skali regionu lub kraju	+				
		5. Wartości krajobrazowe i estetyczne		+			
	III.	Wartości tradycji historycznej (w sensie potencjalnych walorów turystycznych)					
		1. Związek obiektu z postaciami lub wydarzeniami historycznymi	+				
		Wartości zabytkowe ogółem 8					
B	I.	Wartości przyrodnicze i ekologiczne					
	Wartości przyrodnicze i ekologiczne	1. Rzadkie gatunki drzew i krzewów	+				
		2. Drzewa o charakterze pomników przyrody	+				
		3. Intensywność zadrzewienia		+			
		4. Stan zdrowotny drzewostanu		+			
		5. Znaczenie ekologiczne		+			
	Wartości przyrodnicze ogółem 3						
Ogólna ocena obiektu 11							

Analizę sporządził:

Data:

Uwaga dotycząca koniecznej doraźnej interwencji w zakresie zmiany sposobu użytkowania obiektu oraz działań konserwatorskich w odniesieniu do zadrzewienia i obiektów architektonicznych — podać na odwrocie karty!

BIURO STUDIÓW I PROJEKTÓW ROZWOJU ROLNICTWA „BIPROZET”

DYREKCJA: 00-519 WARSZAWA,

UL. WSPÓLNA 30

PRACOWNIA: Rolna we Wrocławiu

50-104 Wrocław, ul. Łaciarska 4

OPRACOWANIE: Ewidencja zakochanych ogrodowo-parkowych
woj. wrocławskiego

Gmina: Świdnica

MIEJSCOWOŚĆ: Iłona Dolna

WOJEWÓDZTWO: Wałbrzych

ZLECENIODAWCA: Urząd Wojewódzki Wydział Kultury i Sztuki
Wojewódzki Konserwator Zabytków w Wałbrzychu

Gmina: Świdnica

NUMER UMOWY: 5/1-3/85

CECHA PROJEKTU:

Biuro Studiów i Projektów Rozwoju Rolnictwa
„Biprozet” w Warszawie
Pracownia Rolna we Wrocławiu
50-104 Wrocław, ul. Łaciarska Nr 4
tel. 38 969

FUNKCJA	IMIĘ I NAZWISKO	DATA	PODPIS
St.asystent	Halina Lenkiewicz	VI/86 r.	H. Lenkiewicz
St.projekt.	mgr Hanna Wróbel	"	Hanna Wróbel
Konsultant	mgr Krzysztof Ryymont	"	Krzysztof Ryymont
Kier.Zesp.	mgr inż. Henryk Cieślowski	"	Henryk Cieślowski
Kier.Prac.	inż. Stanisław Kiełczewski	"	inż. Stanisław Kiełczewski

ARCHIWUM
OŚRODEK OCHRONY
ZABYTKOWEGO KRAJOBRAZU
ul. Szwoleżerów 9 tel. 621 62 41 w. 244

Nr inw. 5865

BIBLIOTEKA
Zarządca Archiwum i Biblioteki Zespołu Pałac-Ogród
Nr inw. 5865 dep
ul. Szwoleżerów Nr 9, tel. 29 67-78

METRYCZKA PARKU — OGRODU

1	Adres: miejscowość (dzielnica, ulica, nr posesji) Latonia Dolna	gmina Dwidziało	województwo wielkopolskie
2	Nazwa parku: aktualna: Latonia Dolna	dawna: Włodzisław	
3	Rodzaj parku i stan jego zachowania: Ogród uprządkowy — park /razem/ próba odzyskania ogrodu/.		
4	Czas powstania i najważniejsze fazy przekształceń: Ogród — II ćw. XIX w., park — pocz. XX w.		Autor:
5	Powierzchnia parku: Ogółem ha 2,60	w tym wód w ha	Istniejące budynki: 1. O wartościach zabytkowych Pałac — lata 40-tych XIX w. Pokoje /przebudowane/ — II ćw. XIX w.
6	Nr i data rejestru parku — ogrodu	6a. Opinia Komisji Konserwatorskiej	2. Inne:
7	Użytkownicy obiektu: Rollinson Spółdzielnia Produkcyjna im. 25-lecia PRL w Latonii — wg rejestru gruntów — nr działki 346.		
8	Istniejące dokumentacje (data i autor): — brak	1. Pomiar sytuacyjno-wysokościowy: Rejonowe Biuro Geodezji w Świdnicy. Skala 1:500	2. Inwentaryzacja zieleni: — brak
	3. Studium historyczne: — brak	4. Założenia techniczno-ekonomiczne: — brak	5. Dokumentacje branżowe, techniczne i ekspertyzy: — brak
9	Przeprowadzone remonty:	Budynków	Parku
			Metrykę sporządził: Data: 11.12.86 r.

I. KRÓTKA ANALIZA ZAŁOŻENIA OGRODOWEGO W LUTOMII DOLNEJ.

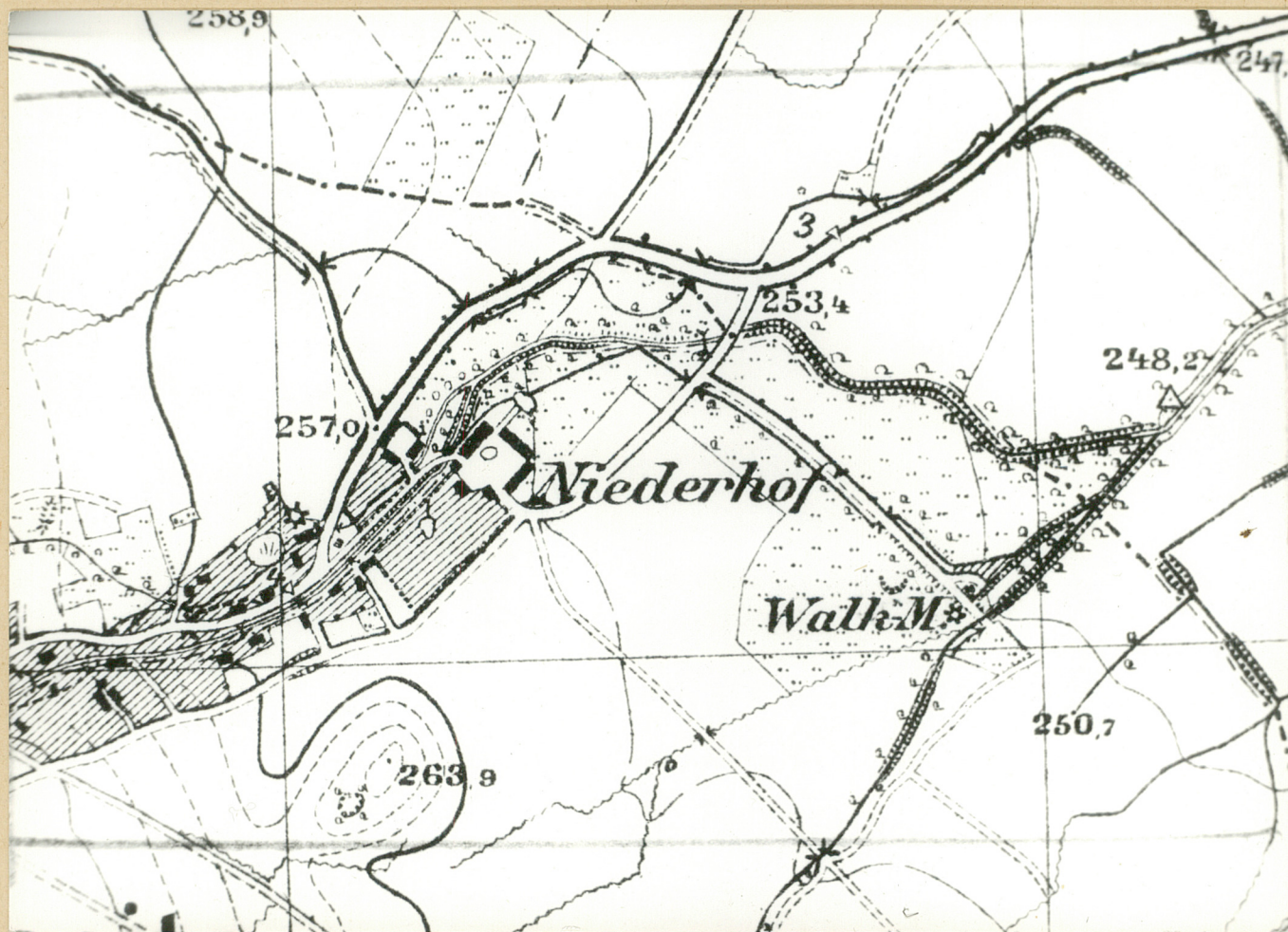
Najstarsze informacje dotyczące Lutomii Dolnej /niem. Niederhof/ pochodzą z początku XIX w. od J.G. Kniego. W 1830 r. wymienia on Niederhof lub posiadłość Pfeil'ów - rozparcelowany folwark należący do Piławy Górnej. Podobną informację powtarza w 1845 r. Po utworzeniu majoratu w Łańcuchach /niem. Leasau/ przez hr von Pfeil - Burghaus folwark ten wchodzi automatycznie w skład ordynacji. W posiadaniu tej rodziny majątek pozostaje do czasów wojny.

Pałac z lat 40-tych XIX w., lub może raczej budynek zarządu dóbr jest murowaną i tynkowaną budowlą założoną na planie prostokąta, o zwartej bryle, podpiwniczoną, dwukondygnacyjną, dwutraktową, krytą mansardowym dachem z oknami powiekowymi i z jednym oknem współczesnym. Część centralną fasady i elewacji ogrodowej akcentuje trzypiętowy pseudoryzalit zwieńczony występującą w partii dachowej trójkątnym naczółkiem z oknem termalnym. Portal główny /z oryginalną stolarką/ posiada kamienne obramienie. Welewacji ogrodowej /wg informacji obecnych mieszkańców/ znajdował się aktualnie nieistniejący taras. Folwark, znacznie przebudowany, pochodzi zapewne z II ćw. XIX w.

Teren obecnego założenia stanowił pierwotnie /w II ćw. XIX w./ ogród uprawny otoczony kamiennym, częściowo zachowanym murem z niewielką stawką, przypuszczalnie naturalnego pochodzenia. Stawek został współcześnie zamieniony na basen przeciwpożarowy a łączący go ze strumykiem ciek wodny zlikwidowano /patrz mapa z 1883 r./. Ogród obiegała droga prowadząca wzdłuż muru. Zapewne w początku XX w. podjęto próbę sadzenia ogrodu, obsadzając obrzeżną drogę bukami i wierzbami. W pobliżu stawu wprowadzono klon i lipę. Przed budynkiem zarządu dóbr, również na pocz. XX w. usytuowano niewielki, półkolisty gazon przedzielony na osi portalu ścieżką flankowaną dwoma jesionami wyniosłymi odmiany zwisającej.

Wykaz wykorzystanych źródeł i literatury.

1. J.G. Knie - Alphabetisch - statistisch - topographische....
Breslau 1830 i 1845 r., s.517 i 446.
2. Schlesisches Güter-Adressbuch z lat 1876 - 1939.
3. Mapa w skali 1:25000 według pomiarów z 1883 r.

Fotokopia planu wsi Lutomia Dolna z 1883 r.

II. CHARAKTERYSTYKA STANU ISTNIEJĄCEGO.

1. Układ przestrzenny.

Założenie dworskie w Lutomi Dolnej zlokalizowane jest w północnym fragmencie wsi. Od północnego zachodu założenie ogranicza zabudowa wsi, od północnego wschodu i południowego wschodu grunty orne, a od południowego zachodu ogrody warzywne pobliskich rolników indywidualnych. Pałac oraz pobliski budynek mieszkalny zamieszkują pracownicy miejscowej Spółdzielni Produkcyjnej. W budynkach folwarcznych prowadzi się produkcję hodowlaną zgodnie z ich przeznaczeniem. Od północnego zachodu ogranicza założenie rów wodny oddzielający równocześnie drogę dojazdową od obiektu.

Teren dawnego ogrodu gospodarczego ogrodzony jest zachowanym fragmentarycznie murem kamiennym. Aktualnie obszar ten jest użytkowany jako łąka i ogrody warzywne. W części środkowej zachował się staw otoczony kamiennymi obrzeżami.

Na terenie ogrodu znajdują się prowizoryczne szopy gospodarcze oraz murowany kurnik otoczony wybiegami grodzonymi siatką metalową. Działaliniec gospodarczy okolony jest drogą o nawierzchni betonowej i ogrodzony od podjazdu do pałacu siatką metalową.

2. Skrócona inwentaryzacja szaty roślinnej.

Teren ogrodów warzywnych sadrzewiony jest głównie drzewami owocowymi. Na obrzeżach założenia oraz w pobliżu stawu rosną szeregowo buki, lipy, wierzby białe o średnicach pni od 0,4-0,8 m. Warunki siedliskowe tworzą tzw. bielice gleby utworzone z różnych glin pochodzenia wodnego oraz z glin wietrzeniowych. Wierzchnia warstwa gleby została w wyniku intensywnych prac uprawowych znacznie wzbogacona w warstwę próchniczną, nosząc charakter typowych gleb ogrodowych.

Do najstarszych drzew należą niewątpliwie lipy drobnolistne osiągając średnicę pni do 0,8 m i wieku przypuszczalnym około 120-130 lat. Buki i klony pospolite rosnące rzędowo sadzone były prawdopodobnie w początkach XX wieku /w latach 1910-1920/. Poniżej zamieszczono wykaz drzew w nomenklaturze łacińsko-polskiej z podaniem ich ilości w sztukach.

1. <i>Acer platanoides</i>	- klon pospolity	12 szt.
2. <i>Acer pseudoplatanus</i>	- klon jawor	2 "
3. <i>Aesculus hippocastanum</i>	- kasztanowiec biały	1 "
4. <i>Alnus glutinosa</i>	- olcha czarna	1 "
5. <i>Fagus sylvatica</i>	- buk pospolity	5 "
6. <i>Fraxinus excelsior</i> "Pendula"	- jesion wyniosły odm. zwieszona	2 "
7. <i>Salix alba</i>	- wierzba biała	1 "
8. <i>Tilia cordata</i>	- lipa drobnolistna	13 "
9. <i>Tilia platyphyllos</i>	- lipa szerokolistna	1 "

Wzdłuż muru występują lipy młodych samosiewów składające się z klonów pospolitych i lip drobnolistnych.

Kępowo na powierzchni ogrodu występują młode drzewa owocowe pochodzące z sadzenia i z samosiewu.

3. Analiza stopnia zachowania układu zabytkowego.

Analizę układu przeprowadzono w oparciu o fotokopię starej mapy z 1883 roku.

Obiekt zachował się w dawnych granicach. Również zabudowa pozostała w stanie niezmienionym. Likwidacji uległy fragmenty muru ogrodzeniowego. W pobliżu budynku mieszkalnego pobudowano prowizoryczne kurniki oraz założono wybiegi dla kur.

Teren założenia użytkowany jest zgodnie ze swoim pierwotnym przeznaczeniem jako ogród warzywny i sad.

4. Rola obiektu w krajobrazie.

Całość założenia stanowi jeden z elementów architektonicznych zabudowy wsi, nie odgrywając istotnej roli w układzie okolicy.

III. WNIOSKI KONSERWATORSKIE DOTYCZĄCE:

1. Ochroną konserwatorską układu i ochroną ekologiczną obejmuje się teren ogrodów gospodarczych wraz z folwarkiem tak jak zaznaczono na planie parku w skali 1:500.
2. Z zakresu niezbędnej renowacji należy uporządkować teren przyległy do pałacu od strony ogrodu, likwidując prowizpryczne kurniki i wybiegi.

Pałac wymaga przeprowadzenia remontu bieżącego.

Celowym wydaje się odtworzenie brakujących fragmentów murów ogrodzeniowych wykorzystując do tego celu tani miejscowy materiał skalny występujący w tej podgórskiej okolicy.

Lutonia Dolna.
1. Pałac od strony północno-wschodniej.

2. Lutomia Dolna. Pałac od strony południowo-zachodniej.

3. Lutomia Dolna. Północna część zabudowań gospodarczych.

4. Lutomia Dolna. Ogrody warzywne, w głębi zabudowania folwarczne.

5. Lutomia Dolna. Południowo-wschodnia część parku.

6. Lutomia Dolna. Widok na południowo-zachodnią część ogrodu.

	aktualna granica parku		rzeki, strumienie		kwietniki
	pierwotna granica parku		naturalny zbiornik wodny		osie kompozycji
	budynki murowane		nat. zbiornik wodny zarośnięty szuwarami		osie widokowe
	budynki drewniane		skarpy		stanowisko i kierunek wyk. zdjęcia fotograf.
	budynki murowane o wart. zabytkowych		drogi dawne dobrze zachowane		granica ochrony zabytkowego założenia
	budynki drewniane o wart. zabytkowych		ślady dawnych dróg		granica ochrony zewn. powiązań widokowych
	miejsca lub pozostałości budynków zabytkowych		drogi założone współcześnie		granica ochrony ekologicznej
	rzeźby parkowe		masyw starodrzewia	3/9	gatunek / ilość szt.
	ogrodzenie trwałe (z muru, kamienia, metalu,) na podmurówce i słupach bet. lub metalowych		szpalery lub aleje	3/0,7	gatunek / średnica pnia (m)
	ogrodzenie trwałe o wart. zabytkowych		pojedyncze stare drzewa liściaste i iglaste	$\frac{3/15}{18/26}$	$\frac{\text{gat.} / \text{obwód pnia (m)}}{\text{średnica korony (m)} / \text{wysokość (m)}}$
	ogrodzenie nietrwałe		drzewa uznane za pomniki przyrody	$\frac{5/3}{0,5}$	$\frac{\text{gat.} / \text{ilość szt.}}{\text{średnica pnia (m)}}$
	bramy i furtki		masyw drzewostanu młodego		
	elementy architektury ogrodowej		pojedyncze młode drzewa liściaste i iglaste		
a) b)	a) aktualne wejście do parku b) dawne wejście do parku		skupiny krzewów		
	baseny, fontanny		żywopłoty		
	pnie po starych drzewach		powierzchnie trawiaste		

LUTOMIA

DOLNA

